

Bolívia, una crisi previsible?

Casualment era a Bolívia, a la ciutat de Santa Cruz, la setmana de les eleccions i vaig viure les reaccions i els bloquejos que van provocar els resultats (i el mateix recompte) també a les ciutats de Cochabamba i La Paz.

Després de gairebé catorze anys com a president del país, Evo Morales fugia de Bolívia “aconsellat” pels militars, que ja no li donaven suport i s’apunten (com sol passar) al grup social guanyador. Amb ell tota una sèrie de ministres dimitien (o, senzillament, desapareixien) i deixaven un buit de poder molt perillós i complicat. Emergia una nova presidenta provisional, provinent de la línia dura de l’oposició, amb invocacions a Déu i a la Bíblia (*sic*).

Dies abans, les eleccions legislatives es preveien força “dures” i ajustades entre els del MAS (Moviment al Socialisme), de l’Evo, i l’oposició (que anava dividida en cinc partits). Segons la Llei electoral si el primer candidat a la presidència obté 10 punts (o més) d’avantatge sobre el segon es proclama president; si la diferència és menor, cal anar a una segona volta. La nit electoral, els resultats de l’escrutini eren transmesos en directe pels mitjans (ràdio i TV). A les 21.30 h aproximadament, amb el 84’5% dels vots escrutats la diferència entre Evo i Mesa (el líder de l’oposi-

ció) era de 8’5 punts: la segona volta es veia molt probable. Però la retransmissió s’interromp i no torna a connectar-se fins a 24 hores més tard: amb el 95% escrutat, l’Evo té una diferència del 10,5% sobre Mesa. Salten les alarmes (de frau) i la gent al carrer. Els massistes, celebrant la victòria, i els opositors, acusant Evo de frau descarat. Es demana una intervenció de la OEA (Organització dels Estats Americans) perquè faci una revisió i aquesta parla “d’irregularitats importants” en el procés i el recompte de vots. El president Evo, que s’havia proclamat vencedor, al cap de dos dies, s’avé a una segona volta... És massa tard, el país està ja en mobilitzacions permanents. L’oposició ja no admet segona volta, demana al president que ho deixi i que hi hagi unes noves eleccions.

Les interpretacions dels fets són contraposades (com acostuma a passar). Evo i els seus parlen de cop d’estat muntat per la dreta amb suport implícit dels militars. L’oposició (amb el secretari de la OEA) diu que el cop d’estat l’ha fet el president amb el frau electoral. Val a dir que si l’oposició s’hagués presentat en una sola candidatura hauria guanyat.

Una nota curiosa (i significativa): els grans propietaris de Santa Cruz no es pronuncien. De fet l’Evo els havia con-

cedit anys enrere una sèrie d’avantatges de quotes de producció i exportació i d’aranzels que els havia deixat força contents.

Cal remarcar que el balanç d’aquests anys a Bolívia és força positiu: econo-

mia estabilitzada (amb un creixement mitjà del 4,9% anual), reducció notable de la pobresa, millores en l’educació, infraestructures, serveis socials. I, quelcom fonamental: la recuperació de la dignitat dels pobles indígenes. Ja no són ciutadans “de segona” sinó que van poder accedir al poder: la majoria sociològica quedava reflectida políticament (fins als dos terços de la cambra legislativa). I aquest és un dels punts difícils actualment, perquè podrien bloquejar el parlament.

El desgast del govern (de per si, natural) ha quedat agreujat per una tendència continuada al control de tots els aparells de l’Estat (econòmic, polític, judicial, militar). I d’un líder (cabdill) que es volia perpetuar a qualsevol

preu: va forçar la interpretació de la llei perquè no comptessin els dos primers anys de mandat, el 2017 va perdre un referèndum sobre la seva continuïtat i va excusar-se en una normativa de la OEA per la qual “tot ciutadà té dret a presentar-se a president del seu país”... i no va promoure cap successor (o equip) entre els seus partidaris per a quan ell es retirés.

D’altra banda, Bolívia té un subsol ric en gas i en minerals (especialment liti). Aquesta riquesa és cobejada per diver-

sos països (Alemanya, Xina, etc.). A més dels problemes tècnics i mediambientals de l'extracció i la manufacturació (bateries) del liti, les gestions del govern amb aquests països han estat opaques, al marge dels habitants de la zona (Potosí). Una altra de les riqueses és la coca, conreada fonamentalment al sud de Cochabamba. Ho sap bé el president Evo perquè havia estat dirigent sindical dels productors d'aquesta planta, que directament o convertida en cocaïna, suposa un ingrés important per al país (com a mínim el 7% del PIB).

L'actual conflicte enfronta classes socials, fonamentalment classes altes i mitjanes contra indígenes camperols i petits comerciants (taxistes, etc.) i ha retornat el racisme, que havia quedat soterrat, però també pobles indígenes, marginats o menystinguts pel govern central. En aquest "passar comptes", els camperols del Beni recorden la "famosa" carretera del Beni, que travessa pel mig el Tipnis (parc natural protegit) i que el govern es va entestar a construir en contra dels habitants de la zona (militars i policies van massacrar camperols). I el

darrer: els incendis de l'Amazònia, que a la Chiquitania boliviana van arrasar cinc milions d'hectàrees! La causa: Evo va donar terres d'aquesta zona als camperols de l'altiplà perquè les conreessin; ells, per a netejar aquest bosc baix van calar-hi foc, a l'estil de l'altiplà, on l'oxigen és baix... i es van originar aquells incendis que solament els van apagar les pluges torrencials que van caure al cap de deu setmanes.

Una part important de les protestes d'aquests dies la formaven els joves, que no veuen futur professional malgrat els títols universitaris que tinguin...

El més seriós és que el poble bolivià està dividit i que, fins al moment d'escriure aquest article, el MAS no vol participar en una alternativa pactada amb l'oposició (perquè la considera traïdora i il·legal).

Malgrat la situació social i política complicada, cal desitjar una sortida pactada perquè aquest país meravellós i sorprenent pugui continuar progressant en pau sense recular en les cotes socials transformadores que ha aconseguit.

Jesús Lanao

Record, denúncia, delicadesa...

La vigília de Tots Sants, l'avinguda de la Catedral de Barcelona va omplir-se de silenci i de llum, de música, de roses blanques... El record de les 56 persones sense llar que han mort en l'últim any. Llànties amb els seus noms, la proclamació dels seus noms, el silenci, la música clàssica, la brillantor del gòspel del cor del Lloc de la Dona, el testimoni sobre alguns d'ells... Un intent per visibilitzar el que ni tan sols surt a les notícies... I els punyents "homes" per referir-nos a aquells de qui ni tan sols en sabíem un nom... Interpel·lador...

Darrere, un bon grapat d'entitats encapçalades per Arrels ho han preparat.

Tot un acte de denúncia pels drets que no es respecten a la nostra societat per massa gent, per tants que queden exclosos i oblidats.

Gràcies per la delicadesa, la contundència del silenci, per haver posat nom a veïns i veïnes que ja no trobarem en els nostres carrers i que potser, per la nostra indiferència, ni tan sols havíem vist...

Maria Antònia Bogónez Aguado

